

entia juris, & facti, nempe, quod lectio libri prohibiti est vetita, & huic librum esse hæretici. Easdem poenas incurrit, qui alteri librum hæreticum legendum tradit, ut lectionem audiat. Qui vero casualiter alium legentem audit, poenas in Bulla, & edictis contentas non incurrit. Qui dictos libros retinet quacumque ex causa, licet ad ornam, incurrit excommunicationem; ac etiam qui scienter legit, licet nihil intelligat, quia vere legit, quod est vetitum.

160. Ex constitutione Julii III. *Cum meditatio*, libri prædicti tradendi sunt *realiter*, & cum effectu Episcopis, aut Inquisitoribus sub poena excommunicationis, ideoque nullus propria autoritate eos comburere valet; nec tradere alteri habenti facultatem eos legendi. Verum hoc intelligitur de libris prohibitis sub excommunicatione, non de prohibitis absque ulla censura, quos licite quis poterit comburere, aut donare (non mutuare) habenti licentiam eos legendi. Licet sub hac prohibitionem non comprehendantur libri Maurorum, nihilomius Talmud, & alii codices eorum errores continentes ob periculum seductionis prohibiti sunt lege naturæ, non minus ac hæreticorum.

161. Insuper in Indice Tridentino, & Romano prohibentur alii libri, qui reducuntur ad tres classes. In 1. collocantur omnes libri Hæresiarum Lutheri, & Calvini, & similium, qui propter auctores proscribuntur, ideoque de quacumque materia agant, prohibiti sunt. In eadem classe continentur omnes libri hæreticorum, qui docent propositiones sapientes hæresim, temerarias, & alias similes, qui omnes libri editi, vel in posterum edendi prohibiti sunt sub excommunicatione reservata. In secunda classe collocantur libri catholicorum, qui prohibentur non propter auctores, sed pro-

pter doctrinam hæreticam, erroneam, vel suspicionem erroris generantem; isti prohibentur sub excommunicatione lata, non reservata. Ad tertiam classem pertinent plures alii libri in præfato Indice contenti. 1. tractantes de magia. 2. docentes astrologiam judicariam. 3. famam aliorum, aut honestatem, vel pudicitiam offendentes. Denique vetita est editio, vel lectio sacræ scripturæ in lingua vulgari, absque legitima facultate. Denique observandum est, libros proscriptos in uno idiomate, in omnibus esse *interdictos*, & *damnatos*: ut constat ex instructione adjecta regulis indicis autoritate Clementis VIII.

162. Inq. Quid agere debeant qui censores deputantur librorum? R. Imprimis debent esse provisi duplici sale requisito in iudice a Baldo in *l. 2. e. de sent. ex brev. recit.* dicente: *in mente iudicium duos sales requiri, scientiæ unum, ne sint insipidi, conscientia alterum, ne sint diabolici.* Itaque censores debent sufficienti peritia, & timorata conscientia polere; alias plures errores, & in justitias possunt committere. Unde oportet eos immunes, & puros ab omni passione, & respectu status, ordinis, aut personarum se exhibere, tamquam magistros veritatis, ac justitiae ministros. Solum debent inspicere merita operum, an doceant quidquam contra fidem, concilia, sanctos patres, aut bonos mores, vel contineant propositiones injurias contra personas in dignitate constitutas. Si nihil horum, sed doctrina sana in eis reperitur, ex justitia tenentur ea approbare. Ne sint sicut Juno, cujus injustitiam lepide carpit Juvenalis *Satyr.* 2. *Dat veniam corvis, vexat censura columbas.* Vide Benedict. XIV. in Bulla, *solicita*, data 9. Jul. 1753. ubi laudat exemplum D. Thomæ in moderatione calami erga alios scriptores.

TRACTATUS OCTAVUS

DE SPE, ET TIMORE.

Cum timor sit velut quodam frænum, ne quis ex nimia spe in præsumptionem labatur, ideo utrique eundem dicamus tractatum, ductu D. Thom. qui de eis fusius agit *l. 2. q. 40. & seqq.*

CAPUT UNICUM.

De spe, de vitiis ei oppositis, ac de timore.

CAPUT I.

De natura, & præceptis spei.

1. Inq. 1. Quid sit spes? R. est *virtus supernaturalis, qua speramus beatitudinem auxilio Dei consequendam.* Objectum ejus formale est Deus; cætera bona, quæ a Deo speramus, sunt objecta secundaria. Est virtus theologalis, quia immediate respicit Deum, ut *nos beatificantem*, seu *dantem auxilia ad consequendam beatitudinem.* Distinguitur a fide, & caritate, quia habet objectum formaliter diversum: nam fides respicit Deum, ut *testificantem verum*, caritas, ut *in se bonum*, spes vero, ut *nobis bonum.* Non attingit perfectionem caritatis, ut ex se patet. Nec fidei, quia istius objectum utpote proprium intellectus, est universalius, & nobilius; spes vero recipitur in voluntate, cujus est attingere bonum.

2. Inq. 2. Quotuplex sit spes? R. duplex, *actualis*, & *habitualis.* *Habitualis* est habitus infusus Deo, ut faciliter possimus sperare in eo. *Actualis* est ipse actus, quo in Deo speramus, *Dices*: Objectum quo, seu motivum spei, est bonum arduum: erg. nequit dari facilitas ad illud consequendum. R. Conc. ant. & neg. conseq. quia licet bonum speratum sit arduum respectu nostræ imbecillitatis: non vero ex parte Dei auxiliantis; virtute enim auxiliorum Dei fit nobis facile, quod alias secundum se est valde ar-

duum, ut patet in sanctis, qui gaudentes spe æternæ beatitudinis mira passi sunt, non solum faciliter, sed etiam hilariter.

3. Inq. 3. in quibus reperitur virtus spei? R. Reperiri in viatoribus justis, in animabus purgatorii, & etiam in peccatoribus fidelibus, si peccatum desperationis non commiserint: quia spes solum destruitur directe per desperationem, & indirecte per infidelitatem. Unde non reperitur in infidelibus, nec hæreticis: quia nequit esse sine fide, quæ prædicti carent. Nec potest reperiri in damnatis, quia sunt in æternum desperati. In beatis autem non reperitur, quia sunt in possessione summi boni; & licet sperent gloriam corporis, non officit, quia hæc solum pertinet ad objectum secundarium, cum perfecte possideant primum. Potiori ratione non fuit spes in Christo Domino, quia a principio suæ conceptionis fuit beatus, & comprehensor, ut verus filius Dei vivi.

4. Inq. 4. An detur speciale præceptum affirmativum spei? R. affirm. constat ex Psalm. 4. *Sperate in Domino.* Et ex aliis locis sacræ pagine. Prob. ratione: quia virtus necessaria ad justificationem est de præcepto divino; sed talis est virtus spei, cum nullus possit justificari absque spe: ergo datur præceptum de illa. Contat pariter ex prima propositione damnata ab Alexandro VII. Dantur etiam præcepta negativa spei, quæ obligant semper, & pro semper.

5. Inq. 5. Quando obliget per se præceptum affirmativum spei? R. Obligare per se quinque temporibus. 1. In ingressu morali usus rationis. 2. Semel saltem in anno. 3. Quando urget gravis tentatio contra spem, quæ sine ejus actu vincit non potest. 4. In articulo mortis. 5. Quando infidelibus primo sufficienter proponitur fides: ad quod reducit obligatio eliciendi actum spei ab eo, qui in desperationem incidat. Obligat per accidens, dum quis cogitur poenitere de vita

vita ante acta. Quando actus spei est necessarius ad superandas tentationes contra alias virtutes. Et quando obligant actus dilectionis Dei, & orationis. Differentia inter obligationem *per se*, & *per accidens*, & quæ ex illa resultant, videantur supra tract. præced.

PUNCTUM II.

De peccatis spei oppositis.

6. Inq. 1. Quenam sunt peccata contra spem? R. dari peccata *omissionis*, quæ consistunt in non eliciendo actus spei temporibus assignatis: & peccata *comissionis*, quæ tendunt contra præcepta negativa, quæ sunt tria, nempe *non desperare*, *non presumere*, *non temerarie confidere*: Unde vitia spei opposita sunt *desperatio*, *presumptio*, & *temeritas*.

7. Inq. 2. Quid sit desperatio? R. est voluntas *efficax*, quæ peccator abiicit salutem æternam ex divina misericordia consequendam. Est peccatum mortale gravissimum, quia desperans male sentit de divina misericordia, & solum ex defectu deliberationis potest evadere veniale: quia in eo non datur parvitas materiæ. Potest esse *hereticalis*, & *non hereticalis*: tunc erit *hereticalis*, quando desperans judicaret tanta esse peccata sua, ut Deus non possit eum salvare, vel quod non salvabit, quia est crudelis, & immisericors: in isto casu committeret duplex gravissimum peccatum, nempe hæresis, & desperationis. *Non hereticalis* erit, quando peccator iudicans Deum bene posse salvare eum, desperaret salutem ob multitudinem suorum peccatorum.

8. Inq. 3. Unde oriatur desperatio tamquam a præcipuis causis? R. Oritur a duplici vitio, nempe remote a luxuria, & proxime ab accedia. Quia cum hæc vitia generent in corde fastidium circa bona spiritualia, & valde animum deprimant ad aggredienda ardua, qualis est beatitudo, viam parant ad desperationem. Quod notari debent luxuriosi, ut videant, in quem miserabilem statum ob hoc turpe vitium deveniunt. Notari etiam oportet, quod licet optare multum vivere non sit ex se peccatum; op-

tare tamen perpetuo vivere, aut nunquam mori ex neglectu vite æternæ, nullum habere sensum de bonis alterius vite, & similes affectus sunt peccata lethalia ex prædictis vitiis dimanata.

9. Inq. 4. An cui fieret certa revelatio suæ damnationis, teneretur sperare salutem æternam? R. Si revelatio esset certa, & absoluta, ille, cui fieret, non teneretur sperare, nec posset habere virtutem spei: quia in dicto casu deficeret objectum spei, quod est beatitudo futura consequibilis, vel consequenda auxilio Dei. Ubi enim deficit objectum virtutis, deficit necessario ipsa virtus. *Ud. D. Th. 1. 2. 3. de verit. art. 8. ad 2.*

10. Nec valet dicere esse absolute possibilem. Quia objectum spei non est beatitudo, utcumque possibile, sed possibile speranti, quod non contingit in dicta hypothesis. Nec iterum officit, si dicas, quod alias non teneretur talis homo ad alia media conducentia ad salutem æternam, & quod possit licite desperare. Quia vere teneretur ad alia media, ut bona, honesta, & imperata a præceptis divinis, & humanis, secus ad actus spei, qui sunt ipsi impossibiles. Non tamen posset desperare positive, sed tantum negative omitendo actus spei: deberet autem se conformare divinæ voluntati, *in voluto formali*, hoc est, ut fiat voluntas divina in communi, & splendet iustitia Dei, non vero *in voluto materiali*, hoc est, in sua damnatione cum circumstantiis peccati obstinationis, desperationis, & similibus. Nemo enim se potest conformare divinæ voluntati in propria demnatione cum dictis circumstantiis. Sufficit homini se Deo conformare in eo quod Deus vult, eum velle. *Ud. Inq. D. Th. 1. 2. 9. art. 10.*

11. Ne autem hæc doctrina, non parum utilis, involuta maneat, lubet eam explicare sequenti exemplo: iudex vult suspendere homicidam; filius autem homicidæ non vult suspendium sui patris: en duæ voluntates contrariæ circa eandem rem, & ambæ bonæ, quia Deus vult eos ita velle; vult enim Deus satisfactionem iustitiæ ex parte iudicis, & pietatem naturalem ex parte filii, licet alias iste debeat se conformare cum iusta punitione malefactoris. Igitur ad rem,

licet possit quis se conformare divino decreto iustitiæ ultionis; nullo modo se potest conformare propriæ damnationi cum peccato: In hoc sensu intelligenda sunt aliquot revelationes, & exempla, quæ a piis auctoribus referuntur. Neque sunt a Deo absolute, sed ad summum comminatorie, & sub conditione, in quo casu non destruantur objectum spei, neque ipsam spem; proindeque teneretur, cui fierent, sperare.

12. Inq. 3. Quid sit præsumptio? R. est *inordinata confidentia in divina misericordia*. Ut sperare consequi gloriam sine meritis; vel propriis meritis sine auxilio Dei: hoc peccatum involvit hæresim pelagianam, & ex hac parte est duplex specie distinctum. Ex suo genere est lethale; poterit aliquando esse veniale ex defectu deliberationis. Est peccatum contra Spiritum Sanctum, gravius quidem, quam peccata contra virtutes morales; minus tamen grave quam desperatio. Hæc opponitur spei per defectum; presumptio per excessum.

13. Tertium vitium oppositum spei est *temeritas*, affinis præsumptioni. Potest defini. *Voluntas perseverandi sub spe veniæ usque ad mortem in peccato*. Sed quia fideles raro præsumunt perseverare peccando usque ad mortem, sed potius concipiunt se aliquando a prava vita ad honestam traducturos, licet in hoc multum misere fallantur, ideo raro committitur peccatum temeritatis proprie sumptæ. Verum ne pereant in periculo, qui illud amant, caveant incurere temeritatis periculum, immo pareant voci divinæ, *Ne tardes converti ad Dominum*: nam plures, qui aliter faciunt sub spe emendationis, sine emendatione moriuntur.

PUNCTUM III.

De timore.

14. Inq. 1. Quid sit timor? R. est *fuga mali futuri, quod non potest facile vitari*: vel est *passio, quare fugimus malum futurum, quod vitare non possumus*. Dicitur *fuga mali futuri*, hoc est, mali gravis imminentis a potente illud proxime infligere. *Quod non potest facile vi-*

tari: quia si facile vitari possit, non est cur a viro constanti timeatur. Objectum timoris est malum, & etiam causa, a qua provenire potest. Hinc licet Deus, ut summe bonus, non possit timeri; quia tamen est iudex justus tribuens unicuique juxta opera sua, est objectum timoris. Unde sicut spes habet duplex objectum, nempe Deum, & bona, quibus justos præmiat; ita timor duplex objectum habet, nimirum, ipsum Deum, & supplicia, quibus punit peccatores. Peccatum autem, ut tale, quamvis malum gravissimum sit, non est objectum timoris, quia auxilio Dei facile illud vitare possumus, nostræ enim subicitur voluntati.

15. Inq. 2. Quotplex sit timor? R. est *quadruplex*, nempe *mundanus*, *servilis*, *initialis*, & *filialis*, seu *castus*. *Mundanus* est, quo quis magis timet amittere temporalia, quam Deum: de quo nihil amplius, quia semper est malus. *Servilis* est, quo avertimur a culpa ob timorem pœnæ. Et quando sic timens est in peccato, dicitur *servilis etiam subjective*: quia servilitas subjectiva nihil ponit in re ad essentiam timoris servilis, qui solum sumitur a servilitate objectiva, hoc est, a timore pœnæ. *Initialis* est, quo avertimur a peccato propter pœnam, & culpam: quia non solum timet pœnam: sed respuit positive culpam amore benevolentia, quo incipit diligere Deum. Solum distinguitur a filiali, sicut imperfectum a perfecto: ut si dicamus, puer a viro. *Filialis* est, qui unice timet culpam, quia omnino retrahit hominem a peccato, ne Deus offendantur. Dicitur *filialis*, quia bonorum filiorum est, nihil facere contra placitum, & voluntatem patris: & hoc est proprium caritatis adultæ, quæ est mater legitima timoris filialis. Et licet culpa ut talis non sit objectum timoris; tamen ut est separatio a Deo, & dissolutio ejus amicitia, est in hac vita objectum timoris filialis, qui unice timet displicere Deo, & ab eo separari. *D. Th. 2. 2. 9. 19. a. 2. & a. 9.*

16. Inq. 3. An timor servilis sit bonus, & laudabilis? R. affirm. patet ex cap. 10. *Matth. timete eum, qui potest animam, & corpus mittere in gehennam*. Et ex Trident. pluribus in locis. Et ex tri-

